

OLIV PEDAGOGIK TA'LIMDA TASVIRIV SAN'ATNI O'QITISHDA ESTETIK TARBIVYA VA KREATIV YONDASHUVLARINING AHAMIYATI

Sa'diyev Soli Tolipovich

Navoiy davlat universiteti

“Tasviriy san’at va muhandislik grafikasi” kafedraasi dotsenti

Anotatsiya: Mazkur maqolada oliy pedagogik ta’lim tizimida tasviriy san’at fanini o’qitish jarayonida estetik tarbiya, kreativ fikrlash va san’at orqali shaxsni har tomonlama rivojlantirish masalalari tahlil qilingan. Talabalarda go’zallikni his etish, badiiy idrokni shakllantirish va ijodiy yondashuvni rivojlantirishda interfaol metodlar, raqamli texnologiyalar hamda integratsion o’qitishning o’rni yoritilgan.

Kalit so’zlar: tasviriy san’at, estetik tarbiya, kreativ fikrlash, innovatsion metodlar, badiiy idrok, pedagogik kompetensiya.

Oliy pedagogik ta’lim tizimida tasviriy san’at fanini o’qitishning asosiy maqsadi – bo’lajak o’qituvchilarda estetik did, ijodiy tafakkur, badiiy idrok va pedagogik mahoratni shakllantirishdan iborat. Chunki san’at inson ruhiyatiga bevosita ta’sir ko’rsatuvchi, unda go’zallikka intilish va yaratuvchanlikni uyg’otuvchi kuchga ega. Shu bois, san’at ta’limi jarayonida estetik tarbiya va kreativ yondashuvlarni uyg’unlashtirish nafaqat ta’lim sifatini oshiradi, balki shaxsni ma’naviy-axloqiy jihatdan barkamol etib tarbiyalashga xizmat qiladi.

Bugungi kunda innovatsion pedagogik texnologiyalar, raqamli vositalar va interfaol o’qitish metodlari san’at ta’limini modernizatsiya qilish imkonini bermoqda. O’qituvchining vazifasi – nafaqat texnik chizmachilik malakasini o’rgatish, balki talabalarda estetik tafakkur, obrazli fikrlash va badiiy dunyoqarashni rivojlantirishdir (Shavdirov, 2025).

Tasviriy san’atni o’qitishda estetik tarbiya va kreativ fikrlash bir-birini to’ldiruvchi tushunchalardir. Estetik tarbiya o’quvchilarda go’zallikni ko’ra bilish, his etish, qadrlash va uni hayotda qo’llay olish qobiliyatini shakllantiradi. Kreativ fikrlash esa san’at asarini yaratish, yangi g’oyalarni ilgari surish, estetik hodisalarni yangicha ko’rish imkonini beradi. O’qituvchi bu ikki jarayonni uyg’unlashtira olgan taqdirdagina ta’lim samarasi yuqori bo’ladi.

Tasviriy san'at mashg'ulotlari jarayonida talabalarda estetik his-tuyg'uni shakllantirish uchun ko'rgazmali vositalardan, mashhur rassomlar asarlaridan, raqamli reproduksiyalardan foydalanish muhim. Misol uchun, Leonardo da Vinchi, Rembrandt, Kamoliddin Behzod, Chingiz Ahmarov kabi san'atkorlarning asarlarini tahlil qilish orqali talabalar estetik baholash mezonlarini o'rganadilar. Bunday tahlillar ularning badiiy tafakkurini, obrazli idrokini va tanqidiy fikrlashini rivojlantiradi (Ibraimov va Shovdirov, 2023).

Kreativ yondashuvni ta'minlash uchun o'qitish jarayonida loyiha asosida ta'lim (project-based learning), muammoli o'qitish va "Flipped classroom" texnologiyalarini qo'llash samaralidir. Masalan, talabalar "Mening shahrimning badiiy manzarasi" yoki "Tabiat ranglari uyg'unligi" mavzusida ijodiy loyiha tayyorlash orqali o'z badiiy qarashlarini amalda ifodalaydilar. Ushbu jarayon ularning mustaqil izlanish, tanqidiy tahlil va badiiy yechim topish ko'nikmalarini rivojlantiradi (Shavdirov, 2017).

Shuningdek, o'qitish jarayoniga raqamli texnologiyalarni kiritish – talabalarda estetik dunyoqarashni kengaytirishning samarali vositasidir. Grafik planshetlar, dizayn dasturlari (Adobe Photoshop, Krita, CorelDRAW va boshqalar) yordamida chizilgan asarlar talabalarga an'anaviy va zamonaviy san'at uslublarini birlashtirish imkonini beradi. Bu jarayon ularning ijodiy o'sishini tezlashtiradi, zamonaviy badiiy tafakkurini shakllantiradi (Shovdirov, 2024).

Estetik tarbiya jarayonida pedagogik integratsiya ham muhim o'rin tutadi. Masalan, tasviriy san'at mashg'ulotlarini san'at tarixi, madaniyatshunoslik, psixologiya va axloqshunoslik fanlari bilan integratsiyalash talabalarga san'atni chuqurroq anglash imkonini beradi. Estetik tushunchalar hayotiy voqeliklar, tarixiy davrlar va ma'naviy qadriyatlar bilan bog'langanda, talabalarda go'zallik haqidagi tasavvurlar kengayadi.

Ijodiy mashg'ulotlarda muhitning psixologik jihatdan qulay bo'lishi ham muhim. O'qituvchi darsda ijodiy ruh, erkin fikrlash muhitini yaratishi, talabalarni qo'llab-quvvatlashi, ularning badiiy g'oyalarini qadrlashi kerak. Bu jarayonda "aqliy hujum", "badiiy tahlil", "fikrlar almashinuvi", "guruhiy muhokama" kabi metodlar katta samara beradi.

Talabalarning estetik rivojlanishini baholashda an'anaviy reyting tizimidan tashqari, "portfolio" usulini qo'llash maqsadga muvofiq. Talaba o'zining ijodiy ishlari, eskizlari, badiiy loyihalari va tahliliy yozuvlarini yig'ib boradi. Bu o'z-o'zini tahlil

qilish, o'z ijodiy o'sishini anglash va baholash imkonini beradi (Baymetov va Shovdirov, 2023).

Estetik tarbiya va kreativ fikrlashni rivojlantirishning yana bir muhim jihati – milliy san'at an'alarini zamonaviy yondashuv bilan uyg'unlashtirishdir. O'zbekiston rassomchilik maktabiga xos milliy ranglar, bezak elementlari, ramzlar va qadriyatlar talabalarning ijodiy ishlanmalarida o'z ifodasini topmog'i lozim. Shu tarzda ular o'z milliy badiiy merosini chuqur anglaydi va uni zamonaviy estetik mezonlar bilan uyg'unlashtira oladi.

Shu bilan birga, o'qituvchi ijodiy faoliyatni tashkil etishda talabalarning individual xususiyatlarini, temperamentini, qiziqishini va tayyorgarlik darajasini inobatga olishi zarur. Chunki ijodiy yondashuv hamma uchun bir xil natija bermaydi. Har bir talaba o'z estetik dunyoqarashi, hissiy qabul qilishi va badiiy qarashlari bilan ajralib turadi. Shu sababli o'qituvchi moslashuvchan, individual yondashuv asosida ishlashi kerak.

Xulosa qilib aytganda, tasviriy san'at fanini o'qitishda estetik tarbiya va kreativ yondashuvlar uyg'unligi oliy pedagogik ta'lim tizimining sifatini oshiradi, talabalarda go'zallikka intilish, mustaqil fikrlash, badiiy tahlil va ijodiy ifoda ko'nikmalarini rivojlantiradi. Bu jarayon o'qituvchining metodik mahorati, ilmiy-tadqiqot faoliyati va zamonaviy texnologiyalarni o'quv jarayoniga to'g'ri integratsiyalashiga bevosita bog'liqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Шавди́ров С. А. Подготовка будущих учителей к исследовательской деятельности // *Педагогическое образование и наука*. – 2017. – №2. – С. 109–110.
2. Shavdirov S. A. Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons // *Eastern European Scientific Journal*. – 2017. – №1. – С. 131–134.
3. Shovdirov S. Method of organization of classes in higher education institutions using flipped classroom technology // *AIP Conference Proceedings*. – 2025. – Vol. 3268. – No. 1. – P. 070035.
4. Ibraimov X., Shovdirov S. Theoretical Principles of The Formation of Study Competencies Regarding Art Literacy in Students // *Science and Innovation*. – 2023. – Vol. 2. – No. B10. – P. 192–198.

5. Baymetov B. B., Shovdirov S. A. Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in The Process of Teaching Fine Arts // *International Journal on Integrated Education*. – 2023. – Vol. 4. – No. 3. – P. 60–66.

6. Shovdirov S. A. Tasviriy san’atni o’qitishda o’quvchilarning sohaga oid o’quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari // *Inter education & global study*. – 2024. – №1. – C. 8–14.

GLOBAL SCHOLARS
SCIENTIFIC PUBLISHING

